

Znaczenie łąk i trwałych użytków zielonych dla ochrony środowiska

Data opracowania: 31 marca 2025 r. Opracował: Zarząd Fundacji

Charakter materiału: społeczna analiza informacyjna

1. Wprowadzenie

Łąki i trwałe użytki zielone stanowią ważny element środowiska przyrodniczego oraz krajobrazu obszarów wiejskich. Ich znaczenie nie ogranicza się wyłącznie do produkcji paszy lub pozyskiwania biomasy. Tereny te pełnią również funkcje związane z ochroną gleby, retencją wody, zachowaniem różnorodności biologicznej oraz tworzeniem miejsc występowania wielu gatunków roślin i zwierząt.

Celem niniejszej analizy jest przedstawienie znaczenia trwałych użytków zielonych oraz wskazanie działań, które mogą służyć ich zachowaniu i odpowiedzialnemu użytkowaniu.

2. Znaczenie przyrodnicze łąk

Łąki są miejscem występowania licznych gatunków traw, roślin kwitnących, owadów, ptaków oraz drobnych zwierząt. Szczególną wartość posiadają łąki użytkowane w sposób umiarkowany, bez nadmiernego nawożenia oraz bez intensywnego stosowania chemicznych środków ochrony roślin.

Zróżnicowana roślinność łakowa tworzy źródło pokarmu dla owadów zapylających. Wysokie trawy i rośliny zielne mogą również zapewniać schronienie oraz miejsca lęgowe dla zwierząt.

Zbyt intensywne użytkowanie, częste koszenie albo przekształcanie łąk w tereny budowlane lub uprawy jednoroczne może prowadzić do stopniowego zmniejszania ich wartości przyrodniczej.

3. Ochrona gleby i wody

Trwała pokrywa roślinna ogranicza wymywanie i wywiewanie gleby. System korzeniowy traw stabilizuje jej powierzchnię, poprawia strukturę oraz sprzyja utrzymywaniu materii organicznej.

Łąki mogą także uczestniczyć w zatrzymywaniu wody opadowej. Woda jest częściowo przejmowana przez roślinność i glebę, dzięki czemu wolniej odpływa z danego terenu. Ma to szczególne znaczenie w okresach występowania intensywnych opadów oraz długotrwałej suszy.

Niewłaściwe osuszanie terenów, likwidowanie zadrzewień śródpolnych i nadmierna ingerencja w stosunki wodne mogą pogarszać stan łąk oraz sąsiadujących z nimi siedlisk.

4. Odpowiedzialne użytkowanie

Zachowanie trwałych użytków zielonych nie oznacza całkowitego zaprzestania ich użytkowania. W wielu przypadkach umiarkowane koszenie pozwala ograniczać zarastanie terenów przez krzewy i drzewa oraz pomaga utrzymać charakter łąkowy danego obszaru.

Sposób użytkowania powinien być dostosowany do lokalnych warunków przyrodniczych. W miarę możliwości należy unikać koszenia wszystkich powierzchni w jednym terminie. Pozostawienie fragmentów nieskoszonych może zapewnić schronienie zwierzętom i umożliwić roślinom zakończenie okresu kwitnienia.

Pozyskana biomasa może zostać wykorzystana jako pasza, ściółka, materiał poprawiający warunki glebowe albo surowiec energetyczny, pod warunkiem racjonalnego i zgodnego z prawem zagospodarowania.

5. Rekomendacje Fundacji

Fundacja rekomenduje:

- ✓ zachowywanie istniejących trwałych użytków zielonych;
- ✓ ograniczanie nadmiernego nawożenia i chemizacji;
- ✓ dostosowywanie terminów koszenia do warunków przyrodniczych;
- ✓ pozostawianie niewielkich fragmentów nieskoszonej roślinności;
- ✓ ochronę oczek wodnych, rowów, miedz oraz zadrzewień śródpolnych;
- ✓ unikanie nieuzasadnionego osuszania terenów wilgotnych;
- ✓ racjonalne wykorzystywanie biomasy pochodzącej z pokosu;
- ✓ upowszechnianie wiedzy o znaczeniu łąk dla środowiska.

6. Podsumowanie

Trwałe użytki zielone stanowią ważny składnik lokalnych ekosystemów. Ich odpowiedzialne użytkowanie może łączyć potrzeby gospodarstw rolnych z ochroną gleby, wody, krajobrazu i różnorodności biologicznej.

Zachowanie łąk wymaga przede wszystkim właściwego sposobu gospodarowania, uwzględniającego zarówno cele użytkowe, jak i potrzeby środowiska naturalnego.

Niniejszy materiał został przygotowany społecznie przez Fundację w ramach realizacji jej celów statutowych. Ma charakter edukacyjny, informacyjny i opiniotwórczy. Nie stanowi ekspertyzy naukowej, technicznej, prawnej ani środowiskowej sporządzonej przez uprawnionego specjalistę. Rekomendacje mają charakter ogólny i powinny być dostosowywane do warunków konkretnego terenu, budynku lub przedsięwzięcia.